

NÉPSZABADSÁG ONLINE

Paternalista adatvédelem

Bizonyára sokakban felmerült a kérdés, hogy vajon minden rendben van-e a magyar adatvédelmi jogi szabályozás körül, amikor az adatvédelmi biztos 2009-ben jogilag megvalósíthatatlannak nevezte a BKV járművein a kamerás megfigyelést.

Dr. Alexin Zoltán | Népszabadság | 2011. január 24. | 6 komment

Az elszaporodott zsebtolvajlás és garázdaság megfékezése érdekében és talán a többség egyetértésével megvalósuló adatkezelés akadálya az volt, hogy a hatályos adatvédelmi törvény nem teszi lehetővé személyes adatok kezelését a köz érdekére hivatkozva. Pontosabban szólva, az adatkezeléshez megkövetel egy másik törvényt, amely az adatkezelést az érintettek jogaival együtt szabályozza. Ezt azóta már elfogadta az Országgyűlés.

Valóban az lenne a megoldás, hogy minden egyes szervezet, hivatal és vállalat törvényért folyamodik a parlamenthez, ha szeretne személyes adatokat kezelni? A parlament feladata lenne, hogy foglalkozzon a hajótársaság, a vízmű, a csokoládégyár vagy a társasház ilyesféle problémáival, és mindannyiszor újabb törvényt alkosson? Már ma is 331 törvény és 469 különböző rendelet foglalkozik személyes adatok kezelésével. Nyilvánvalóan nem ez a megoldás. Adatvédelmi törvénynek ez a helytelen felfogása ma jelentős akadály az egészséges társadalmi folyamatok előtt, mivel akadályozza a közérdekből történő adatkezeléseket.

Az adatvédelmi biztos nem tudott igazán jó megoldást adni 2010 decemberében arra a problémára, hogy egy társasház felszereltethet-e kamerát a közös lépcsőházban, ha ebbe nem egyezik bele valamenynyi lakó. Jobbat nem tudott: kezdeményezte a társasházi törvény módosítását, hogy az engedje ezt meg többségi szavazás alapján. Amíg ez a törvénymódosítás meg nem születik, az adatkezelés törvényellenes.

HIRDETÉS

Minden egyes csip-csup adatkezelés törvényi (esetleg rendeleti) szabályozása zsákutca is egyben. Ez a megoldás ugyanis semmivé teszi az érintettek

tiltakozási, fellebbezési jogát és még a jogorvoslati lehetőséget is elvonja tőlük, pedig ez egy jogállamban mindenkit megillet. Bíróság előtt ugyanis egy jogszabály tartalmát nem lehet vitatni: a jogszabály – legyen bármilyen – a bíróságot is kötelezi. Ez a felfogás az adatvédelmi biztos hivatalát is sóhivatallá züllesztí, mivel a biztosnak nincs valódi beleszólása egy-egy adatkezelésbe. Ha az adatkezelést egy jogszabály előírja, attól kezdve az adatvédelmi biztos legfeljebb a jogszabály megváltoztatását kezdeményezheti.

Mindezt egy húszéves dogma a felelős. A rendszerváltáskor ugyanis a törvényalkotók úgy látták, hogy az állami elnyomással szemben egyedül az biztosít megfelelő garanciát, ha minden adatkezelésről az Országgyűlés dönt. Ma már elmondható: ez a garanciális elem működésképtelen, mert minden héten egy-egy újabb állami adatbázis jön létre tízmillió állampolgár személyes adataiból az érintettek elemi adatvédelmi jogainak biztosítása nélkül. A képviselők a hatszáz oldalas salátatörvény 154. oldalán leírt adatbázis kialakítását gondolkodás nélkül, a frakciófegyelem alapján szavazzák meg, újabban már nem is szokták az adatvédelmi biztos véleményét kikérni, hiszen úgysem vennék figyelembe.

Az Európai Unió adatvédelmi joga ettől gyökeresen eltér. A – Magyarországot is kötelező – 95/46/EK számú adatvédelmi irányelv szerint a törvénnyel elrendelt adatkezelések csak ritka kivételként, speciális esetekben megengedettek. Más különben a személyes adatok kezelése viszonylag szabad: külön törvény nélkül is megfelelő jogi alapot nyújt rá a közérdek vagy az adatkezelő jogos érdeke. Az érintettek jogait ilyen esetben az védi, hogy vélt sérelmeik esetén a beavatkozni is képes adatvédelmi biztoshoz, végső esetben pedig bírósághoz fordulhatnak, és ott vitathatják az adatkezelés szükségességét és arányosságát. Ezekben az esetekben a bíróság segít polgári perben kialakítani a két fél érdekei közötti egyensúlyt. Kizárólag így biztosítható a jogok és érdekek dinamikus egyensúlya, a kettő közötti feszültség civilizált feloldása jogállami keretek között. A társasházi példához visszakanyarodva: a kerti csap elhelyezése, a közös villanyszámla terhének elosztása vagy a játszótér létesítése során felmerült vitában a felek most is akadálytalanul polgári bírósághoz fordulhatnak. Csak adatvédelmi ügyben nem. A mai adatvédelmi jog nem ismer egyenrangú feleket, csak törvénnyel feljogosított adatkezelőt és a neki korlátlanul kiszolgáltatott érintettet.

Az Európai Unió Alapvető Jogok Ügynöksége 2010 végén közzétett jelentésében Magyarországról azt írta: nem határozható meg, hogy a nemzeti adatvédelmi rendelkezések kompatibilisek-e az európai szabályozással. Ez a finom utalás a közeljövőben komoly emberi jogi problémák forrása lesz, ugyanis a magyar állam egyes esetekben elfogadhatatlanul durván, törvénnyel avatkozik be a magánélet háborítatlan gyakorlásába, semmibe véve az emberi méltóság tiszteletének követelményét. Példaként említhetném az egészségügyet, ahol a jogfosztott, megalázott és korlátlanul kiszolgáltatott páciensek elemi adatvédelmi jogait, pl. a tájékoztatáshoz, a beleegyezéshez, a tiltakozáshoz, a törléshez és a jogorvoslatához sem biztosítják, és ezeket még bíróság előtt sem lehet kikényszeríteni. Egy ilyen durva beavatkozás az Európai Unió jogában ismeretlen. Az emberi jogokról szóló európai egyezménybe ütköző adatvédelmi törvény dogmatikus szabályozásának megváltoztatása érdekében 2010 nyarán az Alkotmánybírósághoz fordultam. Várom a döntést.

A szerző okl. matematikus

Címkék: [adatvédelem](#), [Fórum](#)

Kapcsolódó cikkek: [Az öncélúság dicsérete](#) | [„Demokratikus közvélemény”](#) | [A jó szándék kevés](#) | [Rivalizálás helyett együttműködés!](#) | [Veszélyes nyelvjelenségek](#)